

El tragí d'una maleta

Entre les barques de pescadors amarrades a la platja de Portbou, sorprèn descobrir-ne una que porta com a inscripció *Angelus Novus*, el nom d'una aquarel·la de Paul Klee que durant vint anys va pertànyer al filòsof alemany Walter Benjamin. Sens dubte, és una manera ben poètica d'homenatjar la memòria d'un dels pensadors més lúcids del segle xx. Des de la seva adquisició, l'any 1920, *Angelus Novus* va acompanyar Benjamin, fins que el 1940, en fugir dels nazis, la deixà en custòdia al filòsof George Bataille a París. Quan el pensador alemany va arribar a Portbou, l'aquarel·la ja no formava part dels objectes de la seva valisa. De fet, hi ha tot un misteri al voltant d'aquesta maleta. Segons Lisa Fittko, la qual va ajudar Benjamin a arribar a la vila costanera, el filòsof traginava una maleta molt feixuga, que suposadament contenia un manuscrit. Però després de la seva mort, la maleta va desaparèixer i en la descripció que les autoritats feren del seu contingut no es féu esment de cap manuscrit.

Van haver de passar més de cinquanta anys perquè Portbou, amb la instal·lació de l'escultura de Karavan el 1994, fos relacionat per sempre més amb el record de Benjamin. Però ha estat a partir de la voluntat de crear un espai de memòria entorn del pensador i l'exili que la seva figura ha cobrat relleu. En aquest context, resulta del tot encertada l'organització, per part del Consorci del MUME i el Memorial Democràtic, del Col·loqui Internacional Walter Benjamin, coincidint amb l'aniversari de la seva mort. Enguany se n'ha celebrat la tercera edició, amb el títol «Memòria i humanisme, antídots de la barbàrie». A banda de la reflexió teòrica, el Col·loqui ha volgut incorporar la mirada artística a través d'un cicle comissariat pel crític d'art Eudald Camps, que en aquesta ocasió ha

El rastre de l'home en el paisatge

Al llarg dels anys, Isabel Banal ha teixit un recorregut artístic fermament arrelat al territori i a la relació de l'home amb el paisatge. La virtut de la seva obra resideix precisament en la seva capacitat per donar valor al més minúscul, ja sigui una llavor de blat, una branca de romaní o el gest de sembrar un camp.

MARC VICENS

convidat l'artista Isabel Banal a presentar un projecte acompanyat de l'edició d'un llibre-catàleg.

La maleta (blava) de W. B. constitueix part del treball *Figures carregades*, que Isabel Banal desenvolupa des de 2003 i amb el qual va configurant un arxiu d'imatges amb personatges que carreguen un repertori divers d'embalums. D'aquesta manera, l'artista articula una proposta que pren la maleta com a símbol de l'exili. A tal efecte, Banal desplega en una taula una constel·lació de llibretes sobre les quals s'aprecien fotografies de persones –que prèviament ha retallat de la premsa– que transporten tota mena de paquets, bosses, maletes, motxilles, farcells... Així ofereix un repertori de situacions diverses, entre les quals es poden trobar des de gestos comuns de la vida quotidiana fins a moments dramàtics de l'existència. Cada personatge duu incorporada una història personal, però en l'exercici de recontextualització de les fotografies que l'artista porta a terme, en retallar-les i sostraurer-les del seu entorn original per fixar-les en un espai sense referents, els atorga una nova dimensió. Fora del seu context narratiu, els personatges anònims adquireixen un caire al·legòric, que encara s'accentua més gràcies a dues filmacions del mar i el cel de Portbou, subtilment situades als extrems de la taula.

Isabel Banal defuig la visió misticadora i carregada d'emotivitat que hi pot haver rere el discurs de l'exili. El seu treball més aviat pretén remarcar l'esforç per superar un fet que al llarg del temps es repeteix: la història dels que escapen del terror i la desesperança. Així, la maleta representa el que se salva en la fugida, però també l'experiència del desarrelament i la mutilació de moltes vides.